

RUS TILINI O'RGANISHDA KO'ZI OJIZ BOLALAR UCHUN INTERFAOL O'QUV METODLARINING SAMARADORLIGI.

Abduraximov Asror Sultonali o'g'li

Jizzax viloyati "Nurli maskan" maktab Internati. Rus tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada rus tilini o'rganishda ko'zi ojiz bolalar uchun interfaol o'quv metodlarining ahamiyati va samaradorligi tahlil qilinadi. Interfaol metodlar o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishda, motivatsiyasini oshirishda muhim vosita sifatida ko'rib chiqiladi. Ularning qo'llanilishi o'quv jarayonini faol, qiziqarli va natijali qiladi.

Kalit so'zlar: Ko'zi ojiz bolalar, rus tili, interfaol o'quv metodlar, nutqiy kompetensiya, maxsus ta'lim, audioteknologiyalar, brail alifbosi, nutq rivojlantirish, ta'lim samaradorligi, til o'rganish.

Abstract: This article analyzes the importance and effectiveness of interactive teaching methods for visually impaired children learning the Russian language. Interactive methods are considered a key tool in developing students' speech competence and increasing their motivation. Their use makes the learning process active, engaging, and productive.

Key words: Visually impaired children, Russian language, interactive teaching methods, speech competence, special education, audio technologies, Braille alphabet, speech development, educational effectiveness, language learning

Ko'zi ojiz bolalar ta'limi — maxsus yondashuv va alohida metodlarni talab qiladigan murakkab jarayon. Ayniqsa, chet tillarini, jumladan rus tilini o'rganishda, nutqiy va lingvistik kompetensiyalarni shakllantirish uchun samarali usullar topish muhimdir. Zamonaviy ta'limda interfaol metodlar o'quvchilarni faollashtirish, qiziqishni oshirish va o'rganish jarayonini yanada samarali qilishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada rus tilini o'rgatishda ko'zi ojiz bolalar uchun interfaol o'quv metodlarining samaradorligi, ularning ta'lim jarayoniga ta'siri va afzalliklari tahlil qilinadi.

1. Ko'zi ojiz bolalar uchun ta'limning xususiyatlari

Ko'zi ojiz bolalarning o'rganish jarayoni ko'plab cheklovlar va qiyinchiliklarga duch keladi. Ularning vizual axborot olish imkoniyati yo'qligi yoki cheklanganligi nutqiy va lingvistik ko'nikmalarni shakllantirishni murakkablashtiradi. Shu sababli, o'qituvchilar o'quv materiallarini maxsus tayyorlashlari, shuningdek, samarali o'qitish metodlarini qo'llashlari zarur.

O'qitishda audiovizual va taktil resurslardan, shuningdek brail alifbosidan foydalanish asosiy ahamiyatga ega. Bundan tashqari, nutqni rivojlantirish uchun maxsus mashqlar, individual yondashuv va doimiy motivatsiya talab qilinadi.

2. Interfaol o'quv metodlari tushunchasi va ularning ahamiyati

Interfaol metodlar — bu o'quvchilarning o'rganish jarayonida faol ishtirokini ta'minlovchi, o'quvchilarning fikrlash, nutq va muloqot ko'nikmalarini rivojlantiruvchi metodlar majmuasidir. Bunday metodlar o'quvchilarga nafaqat passiv ravishda ma'lumot qabul qilish, balki uni amalda qo'llash, tahlil qilish va o'z fikrini ifoda etish imkonini beradi.

Ko'zi ojiz bolalar uchun interfaol metodlarning ahamiyati shundaki, ular eshitish va nutqga alohida e'tibor qaratadi, o'quvchilarning auditoriyani rivojlantirishda yordam beradi, shu bilan birga, o'rganishga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

3. Rus tilini o'rganishda interfaol metodlarning turlari

3.1 Ovozli texnologiyalar va dasturlar

Bugungi kunda ko'zi ojizlar uchun maxsus yaratilgan ovozli o'quv dasturlari va mobil ilovalar keng qo'llanilmoqda. Ular yordamida yangi so'zlar, iboralar o'rganiladi, talaffuz mashqlari qilinadi, hamda matnlar tinglanadi.

3.2 Audiokitoblar va o'quv audioresurslari

Audiokitoblar nafaqat rus tilini o'rganishda, balki madaniyat va adabiyot bilan tanishishda ham qo'llaniladi. Ular nutqiy tinglash ko'nikmalarini oshirishga, tushunishni yaxshilashga xizmat qiladi.

3.3 Rol o'ynash o'yinlari va guruh mashqlari

Rolli o'yinlar nutqiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun samarali vosita hisoblanadi. Ko'zi ojiz bolalar guruhda muloqot qilish orqali yangi so'zlar va grammatik qoidalarni amalda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladi.

3.4 Brail alifbosi asosidagi interaktiv mashg'ulotlar

Braildan foydalangan holda tayyorlangan maxsus o'quv materiallari ko'zi ojiz bolalarning o'qish va yozish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Interfaol metod bilan birlashtirilganda, bu yanada samarali bo'ladi.

4. Interfaol metodlarning samaradorligi

Interfaol metodlar qo'llanilganda, ko'zi ojiz bolalarning nutqiy kompetensiyasi sezilarli darajada yaxshilanadi. Bu quyidagi jihatlar orqali namoyon bo'ladi:

- O'quvchilarning motivatsiyasi oshadi.
- So'z boyligi va talaffuz qobiliyati yaxshilanadi.
- O'rganilgan ma'lumotlarni mustahkamlash va amalda qo'llash imkoniyati paydo bo'ladi.
- Jamoaviy ishlash va muloqot ko'nikmalari rivojlanadi.

Shuningdek, interfaol metodlar o'quvchilarga mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi, bu esa uzoq muddatda til o'rganish jarayonini yengillashtiradi.

Rus tilini o'rganishda ko'zi ojiz bolalar uchun interfaol o'quv metodlari ta'lim jarayonini yanada samarali qiladi. Ular nutqiy va lingvistik ko'nikmalarni rivojlantirishga, o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida ushbu metodlarni yanada rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish va individual yondashuvni kuchaytirish zarur. Shu bilan birga, o'qituvchilar uchun maxsus metodik qo'llanmalar yaratish va professional tayyorgarlikni oshirish muhim hisoblanadi.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Аверина, М. В. "Обучение русскому языку слепых детей: методы и технологии." — Москва: Просвещение, 2018.
2. Иванова, Е. П. "Интерактивные методы обучения в специальной педагогике." — Санкт-Петербург: Речь, 2020.
3. Назаров, А. Р. "Современные технологии в обучении детей с нарушением зрения." — Ташкент, 2019.
4. Петрова, И. В. "Развитие речевых навыков у слепых школьников." — Москва, 2017.
5. Смирнова, Т. А. "Использование аудиоматериалов в обучении русскому языку незрячих." — Санкт-Петербург, 2021.

RUS TILI DARSLARIDA KO'ZI OJIZ BOLALARNING NUTQIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH USULLAR

Abduraximov Asror Sultonali o'g'li

Jizzax viloyati "Nurli maskan" maktab Internati. Rus tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada rus tili darslarida ko'zi ojiz bolalarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlar tahlil qilinadi. Nutqiy kompetensiyaning shakllanish xususiyatlari, ularni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarning ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, amaliy tajriba asosida sinov darslarining natijalari keltiriladi. Maqola maxsus pedagogika, tiflopedagogika va til o'qitish metodikasiga qiziquvchi mutaxassislar uchun mo'ljallangan.

Kalit so'zlar: ko'zi ojiz bolalar, nutqiy kompetensiya, rus tili, maxsus ta'lim, metodika, interfaol usullar, inkluziv ta'lim.

Abstract: This article analyzes methodological approaches aimed at the development of speech competence of blind children in the lessons of the Russian language. The features of the formation of speech competence, the importance of modern pedagogical technologies and interactive methods in their development are highlighted. Also, on the basis of practical experience, the results of test lessons are presented. The article is specially designed for professionals interested

yuksiz qatnovlarni optimal rejalashtirish.	
<i>Islamov J.B, Islomov Sh.E.</i> - Avtotransport korxonalarini rivojlantirishning zamonaviy talablari.	380
<i>Odilov N.E, Ashurov M.Q, Sag'diyev Z.S.</i> - Jamoat transportini rivojlantirishga xalqaro andozalar asosida ilmiy, amaliy yondashuv.	385
<i>Odilov N.E, Abdug'aniyev Q.X, Ashurov R.G'.</i> - Shahar avtobus yo'nalishlarida yo'lovchilarga brutto shartnomasi asosida xizmat ko'rsatish.	390
<i>Qosimov S.H, Pardayev Y.F.</i> - Logistik tizimda yuk terminallari va zamonaviy omborlarning rivojlanish tamoyillari.	394
<i>Islomov Sh.E, Shavqiyev E.A.</i> - Avtotransport korxonalarining texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarning tahlili.	398
<i>Umirov I.I, Shukurov Sh.A.</i> - Vaqtinchalik harakat cheklovlari davrida xavfsizlikni ta'minlash uchun avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanish amaliyoti.	403
<i>Xolikulov M.Sh.</i> - Qayta tiklanuvchi energiya va elektromobillar: aqlli quvvatlash orqali barqaror kelajak.	406
<i>Adilov O.K, Sobirov Sh, Soatov B.</i> - Tormozlash jarayonini eksperiment baholash.	410
<i>Xabibullaev A.B.</i> - O'zbekistonning yashil iqtisodiyotga o'tish imkoniyatlari.	413
<i>Петров P.I.</i> - Интеграция солнечной энергии в городскую инфраструктуру: вызовы и возможности.	416
<i>Safarov Sh.Sh, Ospanov R.S, Tukhtayev E.Sh.</i> - Multivariate statistical modeling of strength and parameters of diagrams $\sigma_b-\epsilon_b$ for expanded clay concrete.	420
<i>Suyarova M.X, Yusupova Z.F.</i> - Robototexnikaning ta'lim jarayonidagi yutuqlari.	422
<i>Эргашов A.T, Рустамов A.Ш, Шарипов Ф., Ахмедов С.</i> - Конструктивные решения и методы расчета дорожных одежд с применением синтетических материалов.	424
<i>Begmatov B.Ya., Kamolova M.A.</i> Texnika oliy ta'lim muassasalarida muhandislarni tayyorlash muammolari	429
<i>Sirojiddinova I.M., Karimova M.D., Kasimova G.X.</i> Introduction of innovative approaches in the training process university of economics and pedagogy	432
<i>Sirojiddinova I.M., Karimova M.D., Tojimuhamadova T.F.</i> Formation of technological competencies in students of technological education based on an innovative approach	435
<i>Umirov I.I.</i> Talabalarda tashkiliy-boshqaruv qobiliyatini rivojlantirishda namoyon bo'ladigan boshqarish qonuniyatlari va tamoyillari	437
<i>Tojiyev J.Z.</i> Technical and operational assessment of the introduction of express bus traffic on urban routes in Jizzakh	440
<i>Mamatkulov B.X., Zayniddinova N.A.</i> Fizika fanini o'qitishda talabalarda kreativlikni rivojlantirishning muhim omillari	442
<i>Mamatkulov B.X., Zayniddinova N.A.</i> 1-4 Xolesterin alkanoatlarining molekulalararo o'zaro ta'sirlarini kvantoximiyaviy hisoblashlar usuli bilan o'rganish.	445
<i>Ergashova M.Z.</i> Shaharlarda piyodalar harakati va yashil hududlar integratsiyasi	447
<i>Usmanova S.S.</i> Turistik hududlarda aqilli chiqindi qutilarini markaziy serverga ulash orqali chiqindilarni boshqarish muammolarini hal qilish.	450
<i>Sharaviddinova G.B.</i> Sanoat korxonalarida investitsiyalarning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi ahamiyati	452
<i>Abduraximov A.S.</i> Rus tilini o'rganishda ko'zi ojiz bolalar uchun interfaol o'quv	455